

Beslutningsforslag nr. B 160

Folketinget 2023-24

Fremsat den 1. marts 2024 af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Astrid Carøe (SF), Steffen Larsen (LA),
Betina Kastbjerg (DD), Mai Mercado (KF), Rosa Lund (EL), Zenia Stampe (RV), Mette Thiesen (DF) og Torsten Gejl (ALT)

Forslag til folketingsbeslutning

om en ny undersøgelse af falske anmeldelser og anklager i voldtægtssager

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2024 at påbegynde en ny og opdateret undersøgelse af falske anklager og anmeldelser i voldtægtssager, der kan præsenteres for Folketinget senest i 2025.

Bemærkninger til forslaget

I forbindelse med samtykkeloven er debatten om falske anklager og anmeldelser i voldtægtssager dukket op igen, og et element i debatten er, at over halvdelen af de unge mænd frygter at blive udsat for en falsk anklage for voldtægt.

Således fremgår det af Det Kriminalpræventive Råds undersøgelse om voldtægtsmyter fra 2023, at mange mænd er bekymrede for fejlagtigt at blive beskyldt for have begået voldtægt, ligesom en del mener, at kvinder lyver om voldtægt. Hele 54 pct. af unge mænd mellem 16 og 20 år angav, at samtykkebestemmelsen, der blev indført i 2021, gjorde dem bekymrede for selv at blive fejlagtigt beskyldt for voldtægt. Også mænd over 20 år er meget bekymrede, dog dalende til 41 pct. mellem 30 og 45 år og 27 pct. af mænd over 61 år (»Stereotype forestillinger om voldtægt og holdning til samtykke«, Det Kriminalpræventive Råd, september 2023). Den mest omfattende landsdækkende undersøgelse af falske anklager er imidlertid baseret på over 20 år gamle tal, jf. undersøgelsen »Voldtægt der anmeldes - Del II: Falsk anmeldelse af voldtægt«, Det Kriminalpræventive Råd, 2009. Der er sket meget siden dengang, både med registreringspraksis, lovgivning og antallet af anmeldelser. Men det er et emne, der gang på gang tages op i offentligheden som et problem for retssikkerheden, både for dem, som mistænkes, men også for de ofre, der uberettiget mistænkeliggøres.

Disse forhold understreger, at der er behov for en ny undersøgelse af falske anmeldelser og anklager i voldtægtssager. Det er både vigtigt for ofrene for voldtægt, men også for at nedbringe frygten for at blive falsk anklaget, hvorfor der bør bringes klarhed over omfanget af falske anmeldelser og anklager. Flere organisationer har peget på behovet for en ny undersøgelse, herunder Voldtægtsorfres Vilkår og Everyday Sexism Project Danmark, hvor sidstnævnte i en henvendelse til Folketingets Retsudvalg den 16. november 2020 foreslog en national handlingsplan mod voldtægt, som bl.a. skulle indeholde en ny undersøgelse af falske anmeldelser af voldtægt (»Opfordring til at lave en handlingsplan på tværs – indsats mod voldtægt« fra Everyday Sexism Project Danmark (ESPD), Retsudvalget, alm. del – bilag 76, folketingsåret 2020-21).

Baggrund

Ifølge straffeloven kan man dømmes for henholdsvis falsk anmeldelse, jf. § 165, og falsk anklage, jf. § 164, i forhold til de andre bestemmelser i straffeloven. Det første – falsk anmeldelse – er strafpålagt, men er ikke rettet mod konkrete personer, mens § 164 om falsk anklage involverer en bestemt person eller bestemte personer, som med anklagen risikerer at blive fejlagtigt sigtet, tiltalt og dømt for en forbrydelse, vedkommende ikke har begået.

Det siger sig selv, at det er langt mere alvorligt at kaste mistanke på en konkret person end at anmelde en voldtægt uden at have peget på en konkret gerningsmand. Men i begge tilfælde er det naturligvis et problem, og det er vigtigt at

få viden om, hvor ofte det sker, og hvordan vi kan forebygge falske anmeldelser.

Der er især to undersøgelser om falske anmeldelser, der er værd at bemærke: Det Kriminalpræventive Råds undersøgelse fra 2009 og undersøgelsen af voldtægter i Østjyllands politikreds fra 2015.

Det Kriminalpræventive Råds undersøgelse fra 2009

Denne undersøgelse indeholder voldtægtssager, der blev anmeldt til politiet i perioden 2000–2002, og konkluderer:

»Der er gennemført en analyse af de voldtægter mod kvinder, der blev anmeldt til politiet i perioden 2000-02, og som der har kunnet fremskaffes de nødvendige oplysninger om, i alt 1.364 sager. I nærværende delanalyse fokuseres på problemstillingen vedrørende eventuelt falske anmeldelser. I denne analyse er valgt en definition af falsk anmeldelse, der baserer sig ikke alene på dom for falsk anmeldelse, men også på sigtelser og indrømmelser heraf. Analysen viser, at falsk anmeldelse efter disse kriterier udgør 100 af de 1.364 sager, dvs. 7,3 %. I en tredjedel af sagerne dømmes anmelderen for falsk anmeldelse af voldtægt, en tredjedel sluttes med hjemmel i retsplejeloven, og i den sidste tredjedel af sagerne sigter politiet ikke kvinden af psykiske/sociale årsager, eller fordi hun er under den kriminelle lavalder. En sammenligning med en tilsvarende undersøgelse af voldtægtsanmeldelser vedrørende perioden 1990-92 viser, at der ikke er sket nogen ændring i forekomsten af falske anmeldelser fra 1990-92 til 2000-02. Det kan ikke afvises, at der findes et antal skjulte falske voldtægtsanmeldelser. I lyset af analysens resultater er der dog ikke nogen grund til at tro, at dette tal skulle være stort. Omvendt viser analysen, at kvinder – i enkelte tilfælde – uretmæssigt sigtes for falsk anmeldelse af voldtægt.«

I 2009-undersøgelsen er der i øvrigt 7 sager ud af de i alt 100 falske anmeldelser, hvori man i undersøgelsen konkluderer, at der kan være tale om, at anmeldelserne faktisk var sande, f.eks. fordi en anmeldelse ikke bare kan trækkes tilbage. Derfor er en forurettet, der eksempelvis får trusler og derfor ønsker at droppe sagen, nødsaget til at sige, at de talte usandt for at få sagen droppet. Der nævnes også andre sager, som formentlig var endt anderledes i dag, f.eks. denne: »En af sagerne begynder med en kvindes opkald til politiet med spørgsmål om, hvordan hun skal forholde sig vedrørende en eventuel voldtægt, hvilket ender med en sigtelse og efterfølgende dom for falsk anmeldelse af voldtægt, på trods af at hun flere gange fastholder, at hun ikke vil anmelde noget.«

I 2009-undersøgelsen talte man i øvrigt med nogle af betjentene i de kredse, hvorfra man fik sager om falske anmeldelser. Det fremgår bl.a.:

»Af samtaler med en del betjente fremgik det, at der findes en tilsyneladende ret udbredt opfattelse gående ud på, at antallet af falske anmeldelser af voldtægt er meget højt. Adskillige af de adspurgte mente bl.a., at der er tale om »rigtig

mange« falske anmeldelser. Nogle sagde »halvdelen« – og en enkelt udtrykte det i samtalen således: »Du ved godt, at næsten alle anmeldelser om voldtægt er falske, ikke?«.

En undersøgelse fra Rigspolitiet i 2020 af bl.a. voldtægtsofres tilfredshed med politiets behandling viser, at 47 pct. var utilfredse med politiets håndtering af sagen, og at 22 pct. følte, at politiet ikke tog deres anmeldelse seriøst (»Kriminalitetsramte borgernes tilfredshed med politiet«, Rigspolitiet, Politifagligt Udviklingscenter og Koncernudvikling, februar 2020). Det vides ikke i dag, hvilke holdninger, der er til voldtægt og falske anmeldelser blandt politibetjentene, der modtager anmeldelserne om voldtægt.

Undersøgelsen af voldtægter i Østjyllands politikreds fra 2015

En nyere, men mindre undersøgelse er et ph.d.-projekt fra 2015, der baserer sig på en analyse af voldtægtssager ud fra samme principper som Det Kriminalpræventive Råds undersøgelse fra 2009. Projektet undersøger alle tilgængelige sager i Østjyllands politikreds fra den 1. januar 2008 til den 31. december 2010 og indeholder således tal fra tre år (»Anmeldte voldtægtssager - en beskrivelse af flow og frafald i anmeldte voldtægtssager ved Østjyllands Polit«, ph.d.-projekt af Nina Beck Hansen, Louise Hjort Nielsen, Rikke Holm Bramsen, Ole Ingemann Hansen & Ask Elklit, 2015).

Undersøgelsen viste, at 4,7 pct. af anmeldelserne var falske. I 21,4 pct. af disse sager blev en bestemt person udpeget. Sammenlignet med 2009-undersøgelsen, hvor de tilsvarende tal var 7,3 pct. og 31 pct., var der tale om et fald siden 2009-undersøgelsen, både for forekomsten af falske anmeldelser og i andelen af sager, hvor en bestemt mand blev udpeget. Det er derfor interessant, om en ny undersøgelse vil vise yderligere et fald eller det modsatte. 2009- og 2015-undersøgelserne indeholder altså tal fra sager, der er henholdsvis 21 og over 13 år gamle. I den sammenhæng er der sket flere forandringer de senere år, f.eks. er opfattelsen af voldtægt ændret, ligesom lovgivningen har ændret sig. Eksempelvis blev det ikke før i 2013 opfattet som voldtægt, hvis man var ude af stand til at modsætte sig, og slet ikke, hvis der »kun« var tale om manglende samtykke uden beviser for vold.

Straffelovrådets tal for falske anklager og anmeldelser

De nyeste tal, der findes om falske anmeldelser af voldtægt, er desværre ikke undersøgt på samme måde som i de to undersøgelser fra 2009 og 2015, da man ikke manuelt har gennemgået alle sager i et bestemt tidsrum.

De nyeste tal fra Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse er udtrykt af Rigsadvokaten (»Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse«, Betænkning nr. 1574, Justitsministeriet, 2020). Her fremgår, at der i perioden mellem den 1. juli 2016 og den 1. juli 2019, for så vidt angår falsk anmeldelse (§ 16) og falsk anklage (§ 164) om voldtægt og voldtægtslignende forhold, var 30 fældende afgørelser, og på s. 50 i note 1, fremgår det, at der inden for den samme 3-årige periode var 108 sigtelser og

60 tiltaler for falsk anmeldelse eller falsk anklage. Lægger man tallene sammen, svarer det til i alt 198 sager på 3 år, men der er overlap, så tallene kan derfor ikke nødvendigvis lægges sammen. I noten til afsnittet om falske anmeldelser i betænkningen fremgår det, at hvis »en sag er afgjort i retten med en fældende dom, vil sagen fremgå under alle tre kategorier (sigtelser, tiltaler og fældende afgørelser)«. Det er altså ikke sikkert, at tallene afspejler en stigning fra 2009-undersøgelsens tal, hvor der blev fundet 100 falske anmeldelser/anklager på 3 år.

Det er også vigtigt at bemærke, at der ikke her er tal fordelt på de enkelte paragraffer i opgørelsen fra betænkningen, og at dermed kan der heller ikke siges noget om, hvor mange konkrete personer der har været i risiko for eller har oplevet at blive sigtet, tiltalt eller dømt på en falsk anklage. Tallene herfra kan derfor ikke bruges til at sammenligne med tallene i tidligere undersøgelser eller til at fastslå, hvor stor en procentdel af anmeldelser der er henholdsvis falske anmeldelser og falske anklager. Dette peger således også i retning af behovet for en ny undersøgelse af falske anklager.

Ændringer i lovgivningen og betydningen for opfattelsen af voldtægt

Før ændringen af lovgivningen til en samtykkebaseret voldtægtslovgivning tog opfattelsen af voldtægt primært udgangspunkt i, om der var udøvet vold, tvang eller fremsat trusler, eller om offeret var ude af stand til at modsætte sig.

Ovenstående fremgik af Straffelovrådets betænkning, hvor der står: »Straffelovrådet anfører i den forbindelse, at selv om det allerede efter ordlyden af den gældende bestemmelse kan siges at indgå, at handlingen er gennemført uden et gyldigt samtykke, jf. kravet om tiltvingelse ved vold, tvang mv., viser retspraksis, at der kan forekomme situationer, hvor et samleje har været ufrivilligt, og forurettede har givet udtryk for ufrivilligheden, men hvor samlejet ikke vil kunne straffes efter den gældende lovgivning, hvis der ikke er anvendt tvangsmidler eller lignende«.

Vi ved derfor ikke, om der dengang har været situationer, hvor samlejet var foregået ufrivilligt, men hvor de fordi det ikke var omfattet af den tidligere lovgivning, har betydet, at en anmeldelse kunne opfattes som en falsk anmeldelse. Men man kan på baggrund af Straffelovrådets udtalelse forestille sig, at det i nogle situationer kunne være blevet anset for falske anmeldelser, fordi det ikke var strafpålagt, og at dette naturligvis derfor kan betyde noget for antallet af falske anmeldelser, fordi disse situationer i dag er strafbelagte i den nye samtykkebaserede lovgivning. Dette forhold peger også i retning af behovet for en ny undersøgelse af falske anmeldelser.

Så hvis man sammenligner med den tidligere voldtægtsparagraf, hvor man ikke kunne dømme for voldtægt, selv om den forurettede gav udtryk for, at samlejet ikke var frivilligt (medmindre der var anvendt tvangsmidler), kan det netop have smittet af på opfattelsen af, om en person, der anmeldte sådan et samleje, løj om at være blevet voldtaget.

Til gengæld ved vi fra en undersøgelse fra 2023 om voldtægtsmyter, at kun fire procent af befolkningen mener, at det ikke kan »betragtes som voldtægt, hvis en kvinde ikke

fysisk modsætter sig sex, heller ikke selvom hun protesterer verbalt.« Ni procent angav, at de hverken var enige eller uenige i udsagnet (»Stereotype forestillinger om voldtægt og holdning til samtykke«, Det Kriminalpræventive Råd, september 2023).

Ændret anmeldelsesmønster

En anden grund til at lave en ny undersøgelse af falske anklager og anmeldelser er, at anmeldelsesmønstrene har ændret sig væsentligt siden udgivelsen af de to undersøgelser, der er refereret til ovenfor. Desuden har politiets registrering ændret sig, idet der ikke længere parkeres anmeldelser som undersøgelsesnumre. I 2016 kom Rigspolitiet med en henstilling om, at disse i stedet skulle registreres på »skarpe numre«. Alene dette tiltag tredoblede antallet af registrerede anmeldelser af voldtægt (Retsudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 172, folketingsåret 2019-20).

Konklusion

Der har gennem længere tid været offentlig debat om antallet af falske anmeldelser og anklager til politiet af voldtægt. Bekymringen for at blive falsk anmeldt for voldtægt

er steget efter samtykkebestemmelsens indførelse, hvilket fremgår af en undersøgelse fra 2023 fra Det Kriminalpræventive Råd. De mest grundige undersøgelser af falske anmeldelser er fra 2009 og 2015, men de indeholder sager tilbage fra henholdsvis 2000-2002 og 2008-2010, og den seneste indeholder kun materiale fra en enkelt politikreds. Dertil kommer, at registreringspraksis har ændret sig, ligesom anmeldelsestilbøjeligheden er blevet større.

Flere organisationer, herunder Everyday Sexism Project Danmark og Voldtægtsofres Vilkår, har efterlyst en ny undersøgelse for at få klarhed over den reelle risiko for at blive falsk anklaget for voldtægt, og for at ofre kan undgå unødigt mistænkeliggørelse. Der bør således påbegyndes en ny og opdateret undersøgelse af falske anklager i voldtægtssager inden udgangen af 2024, som kan præsenteres for Folketinget senest i 2025.

Finansiering

Finansieringen af undersøgelsen bør afholdes inden for rammen af Justitsministeriets budget.

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en ny undersøgelse af falske anmeldelser og anklager i voldtægtssager.

(Beslutningsforslag nr. B 160)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.